

Iwona Klonowska

Uniwersytet w Białymstoku [iwonaklonowska76@interia.pl]

Współpraca kuratorskiej służby sądowej z Policją – przepisy prawne, wyzwania i ograniczenia

Abstrakt: Artykuł omawia współpracę służby kuratorskiej z Policją, jako jedną z instytucji, których zakres działania zawiera się w zadaniach obu instytucji. Właściwa realizacja zadań spoczywających na kuratorach wymaga wsparcia ze strony innych instytucji. Wśród zadań jakie realizowane są przez kuratorów przy udziale Policji, zaliczyć można między innymi: przymusowe odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką przez kuratora sądowego, przymusowe doprowadzenie do zakładu leczniczego osoby uchylającej się od wykonania obowiązków czy udzielenie wsparcia, gdy zagrożone jest bezpieczeństwo kuratora realizującego powierzone mu zadania. Od jakości tej współpracy, skutecznego przepływu informacji i skonsolidowania działań zależeć będą wymierne efekty w odniesieniu do podopiecznych kuratora. Tekst odwołuje się do ogólnych przepisów prawnych określających zakres działania Policji w tym obszarze, a także szczegółowych porozumień wypracowanych w toku współpracy, które poddane zostały analizie.

Słowa kluczowe: Kurator sądowy, Policja, Ustawa o kuratorach sądowych, Ustawa o Policji, bezpieczeństwo kuratora, władza rodzicielska, bezpieczeństwo.

Wstęp

Współpraca służby kuratorskiej z innymi służbami i instytucjami jest niezwykle istotna. Często właściwa realizacja zadań spoczywających na kuratorach wymaga wsparcia wspomnianych instytucji. Jedną z nich jest niewątpliwie Policja, do zadań, której zaliczyć można między innymi: przymusowe odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką przez kuratora sądowego, przymusowe doprowadzenie do zakładu leczniczego osoby uchylającej się od wykonania obowiązków, udzielenie wsparcia, gdy zagrożone jest bezpieczeństwo kuratora realizującego powierzone mu zadania. Jakość tej współpracy, skuteczny

przepływ informacji i skonsolidowanie działań przekładać się będą na wymierne efekty w odniesieniu do podopiecznych kuratora.

Poddając analizie obszerny zakres współpracy kuratorów z Policją zasadne na początku wydaje się dokonanie przeglądu ogólnych przepisów prawnych określających zakres działania Policji w tym obszarze. Stanowią one bowiem podstawę do wypracowywanych w toku bieżącej współpracy międzyinstytucjonalnej, szczegółowych porozumień na poziomie wykonawczym, określających konkretne płaszczyzny działania spoczywające na Policji i kuratorach.

Podstawy prawne współpracy kuratorów sądowych z Policją

Analizę podstaw prawnych określających obszar współpracy między kuratorami sądowymi a Policją rozpocząć należy od odniesienia do Ustawy zasadniczej, gdzie znajdujemy uzasadnienie dla ograniczenia wolności i praw jednostki, a zatem do obszaru działań będącego w zainteresowaniu organów ścigania.

Konstytucja RP, Art. 31 ust. 3: Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.

Policja jest zobowiązana przez ustawodawcę do zapewnienia bezpieczeństwa osobom bez względu na wiek, płeć, zdolność należytego pojmowania rzeczywistości, narodowość, pochodzenie etc. Ponadto, jako formacja służąca społeczeństwu, w ramach nałożonych zadań zobowiązana jest również do udzielania pomocy innym organom państwowym w wykonywaniu przez nich czynności prawnych.

Podstawowym aktem prawnym regulującym działania Policji, w tym także w zakresie współpracy z kuratorami, jest Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji. W rozdziale 1 zawierającym przepisy ogólne, w art. 1 ust. 2 pkt 1 czytamy, że „Do podstawowych zadań Policji należą: ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra”.

Zakres uprawnień Policji dookreślony jest w art. 14 ust. 2: „Policja wykonuje również czynności na polecenie sądu, prokuratora, organów administracji państwowej i samorządu terytorialnego w zakresie, w jakim obowiązek ten został określony w odrębnych ustawach”. Ustawa ta jasno wskazuje na ścisłą współpracę w zakresie czynności zleconych do realizacji Policji przez wskazane w artykule instytucje.

Szczegółowy zakres współpracy Policji ze służbami kuratorskimi określa Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych. W art. 9 pkt 5 czytamy: „Wy-

konując swoje obowiązki służbowe, kurator zawodowy ma prawo do: żądania od Policji oraz innych organów lub instytucji państwowych, organów samorządu terytorialnego, stowarzyszeń i organizacji społecznych w zakresie ich działania, a także od osób fizycznych pomocy w wykonywaniu czynności służbowych”.

Jest to niewątpliwie artykuł, który w sposób jednoznaczny wskazuje na prawa kuratorów do żądania wsparcia Policji w zakresie realizacji powierzonych sobie zadań. Artykuł ten jest punktem wyjścia do szczegółowych uregulowań co do zakresu wspomnianej współpracy międzyinstytucjonalnej na linii Policja-kurator.

Kolejnym aktem normatywnym, w którym znajdujemy odwołanie do wspomnianej współpracy jest Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U.2018.0.1360), dookreślające między innymi zakres działania związany z szeroko rozumianą opieką rodzicielską.

W art. 598³ czytamy, „Jeżeli miejsce pobytu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką nie jest znane, sąd przeprowadzi stosowne dochodzenie w celu ustalenia jej miejsca pobytu. W szczególności sąd może zażądać ustalenia miejsca jej pobytu przez Policję”. Policja zobowiązana zostaje do podjęcia działań, których efektem będzie ustalenie miejsca pobytu.

W art. 598¹⁰ ustawodawca dookreśla zadania dla Policji współdziałającej z kuratorem podczas przymusowego odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej: „Na żądanie kuratora sądowego Policja jest zobowiązana do udzielenia mu pomocy przy czynnościach związanych z przymusowym odebraniem osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką”.

Policja zobowiązana jest także do wsparcia kuratora w obszarze usunięcia osób przeszkadzających w realizacji zadań ustawowych kuratora, jak chociażby w wykonaniu orzeczenia w miejscu pobytu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej. Mówi o tym art. 598¹¹ § 3, „Jeżeli zobowiązany lub inne osoby przeszkadzają w wykonaniu orzeczenia w miejscu pobytu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, na żądanie kuratora sądowego Policja usunie te osoby z miejsca wykonywania orzeczenia”.

Wspomniana Ustawa o kuratorach sądowych odwołuje się do czynności, które realizuje Policja, a które to czynności mogą być niezbędne dla wykonania w sposób właściwy zadań kuratora. W art. 598^{11a} (wszedł w życie 27 sierpnia 2018 r.). w § 1 mowa jest o czynnościach policyjnych, takich jak przeszukanie. „W celu ustalenia miejsca pobytu osoby podlegającej przymusowemu odebraniu sąd, na wniosek kuratora sądowego, może postanowić o dokonaniu przeszukania pomieszczeń i innych miejsc, jeżeli istnieją uzasadnione podstawy do przypuszczenia, że osoba ta się tam znajduje”. Kolejny § 2 doprecyzowuje, że „przeszukania dokonuje Policja na podstawie postanowienia sądu”. Stosowne protokoły z tego rodzaju czynności przekazywane są (ich odpisy) niezwłocznie do sądu. (§ 7).

Kolejnym obszarem współpracy przedstawicieli Policji z kuratorami jest bezpośrednie wsparcie kuratora podczas odbierania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej, w sytuacji, gdy dobro tej osoby może zostać lub zostało naruszone.

Artykuł 598¹² w § 1 mówi: „Przy odbieraniu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką kurator sądowy powinien zachować szczególną ostrożność i uczynić wszystko, aby dobro tej osoby nie zostało naruszone, a zwłaszcza, aby nie doznała ona krzywdy fizycznej lub moralnej. W razie potrzeby kurator sądowy może zażądać pomocy organu opieki społecznej lub innej powołanej do tego instytucji”.

Odebranie dziecka rodzinie i umieszczenie go w obcym środowisku to sytuacja, którą policjanci, wykonując obowiązki służbowe, mogą napotkać w codziennej służbie.

Z danych posiadanych przez Komendę Główną Policji, a pozyskanych z KWP/KSP wynika, iż od 1 stycznia 2017 do 4 grudnia 2017 r. funkcjonariusze Policji na terenie całego kraju przeprowadzili łącznie 2137 interwencji związanych z czynnością odebrania dziecka z rodziny. W liczbie tej zawierają się interwencje stanowiące pomoc kuratorom sądowym (556 sytuacji).

Aktem prawnym, o którym należy wspomnieć analizując współpracę Policji z kuratorami jest Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. W art. 31 ust. 1 mowa jest o ustanowieniu kuratora w związku z obowiązkiem poddania się leczeniu przez daną osobę. „Orzekając o obowiązku poddania się leczeniu sąd może ustanowić na czas trwania tego obowiązku nadzór kuratora sądowego”. W art. 32 ust. 3 znajdujemy zadanie którego realizację powierza się Policji. „Sąd zarządza przymusowe doprowadzenie do zakładu leczniczego osoby uchylającej się od wykonania obowiązków, o których mowa w ust. 1 i 2, przez organ Policji”. Policja dokonuje przymusowego doprowadzenia zgodnie z postanowieniami sądu. (art. 33a) 1. Policja dokonuje przymusowego doprowadzenia, o którym mowa w art. 30 ust. 1 i art. 32 ust. 3, na podstawie zarządzenia sądu i zgodnie z jego postanowieniami. Policja odbiera przedmioty osobie doprowadzanej, których użycie mogłoby spowodować samouszkodzenie albo zagrozić życiu lub zdrowiu innej osoby. Osoba taka musi podporządkować się poleceniom policjanta w celu dokonania doprowadzenia. Policjanci mogą stosować przymus bezpośredni jeśli osoba doprowadzana stawia opór lub jest agresywna, a jeśli „osoba doprowadzana, będąca w stanie nietrzeźwości, może być umieszczona na czas do wytrzeźwienia w izbie wytrzeźwień, w placówce, o której mowa w art. 39 ust. 3, albo w jednostce Policji. Po wytrzeźwieniu osoby doprowadzanej Policja wykonuje zarządzenie sądu”.

Niewątpliwie należy także wspomnieć o Ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Artykuł 12d ust. 1 mówi: „W przypadku gdy wniosek kuratora zawodowego o zarządzenie wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności lub odwołanie warunkowego przedterminowego zwolnienia dotyczy skazanego za przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec członka rodziny, który w okresie próby rażąco naruszył porządek prawny, ponownie używając przemocy lub groźby bezprawnej wobec członka rodziny, sąd właściwy do rozpoznania wniosku zarządza zatrzy-

manie i przymusowe doprowadzenie skazanego na posiedzenie w przedmiocie rozpoznania wniosku”.

Wśród przepisów, które należy przybliżyć w zakresie wspomnianej współpracy jest Rozporządzenie z dnia 13 czerwca 2016 r. Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobu i trybu wykonywania czynności przez kuratorów sądowych w sprawach karnych wykonawczych.

W § 4 mowa jest o wspomnianej współpracy kuratorów z Policją. „1. Bezwłocznie po powierzeniu dozoru, nie później jednak niż w ciągu 7 dni od dnia jego powierzenia, kurator zawodowy:

- 1) wzywa skazanego do osobistego stawienia w zespole oraz informuje go, że został oddany pod dozór, chyba że sprawowanie dozoru zostało uprzednio powierzone kuratorowi społecznemu;
- 2) przesyła jednostce Policji właściwej dla miejsca stałego pobytu skazanego informację o oddaniu pod dozór skazanego za przestępstwo z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej”.

Przy realizacji zadań w stosunku do osób, wobec których orzeczone zostały środki probacyjne, i które zostały objęte dozorem kuratora, nie bez znaczenia pozostaje współpraca międzyinstytucjonalna. Wymiana informacji między podmiotami, w tym między kuratorami a Policją, jest narzędziem niezbędnym do podjęcia i realizowania współpracy. Do podejmowania czynności lub udzielania pomocy kuratorom Policję zobowiązuje ustawa o Policji. Policja identyfikuje problemy, z jakimi borykają się obie służby – kuratorzy sądowi i Policja. Są to podobne kwestie związane np. z liczebnością tej formacji, jak też wachlarzem nałożonych i realizowanych zadań oraz różnym stopniem ich skomplikowania.

Obszary współpracy i podejmowane inicjatywy w ostatnich latach

Rok 2010 – porozumienie o współpracy służby kuratorskiej z Policją

Pierwsze porozumienie podpisano 29 listopada 2010 r. w Warszawie między Ministrem Sprawiedliwości a Komendantem Głównym Policji, którego celem było wypracowanie procedur współpracy służby kuratorskiej oraz funkcjonariuszy Policji w stosunku do osób, wobec których wykonywane jest orzeczenie sądu w związku z popełnieniem czynów karalnych polegających na stosowaniu przemocy lub groźby bezprawnej.

Porozumienie o współpracy służby kuratorskiej z Policją – postanowienia

Porozumienie systematyzowało zadania obu stron. Mowa w nim o działaniach na rzecz szybkiej i właściwej wymiany informacji oraz skutecznej reakcji lub konieczności oddziaływania na osoby, wobec których wykonywane jest orzeczenie

sądu w związku z popełnieniem czynów karalnych polegających na stosowaniu przemocy lub groźby bezprawnej.

W porozumieniu zapisano, że: kuratorska służba sądowa oraz Policja nawiązują i utrzymują wzajemną współpracę. Sposoby współpracy mogą być uregulowane oraz omawiane przez kierowników zespołów kuratorskiej służby sądowej oraz komendantów powiatowych/miejskich lub rejonowych Policji na wspólnych spotkaniach organizowanych przy udziale, bądź za wiedzą prezesów sądów rejonowych. Sposoby współpracy należy wypracować zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, które ze względu na uwarunkowania lokalne, przyniosą najbardziej efektywną wymianę informacji, a także różnorakie formy współdziałania i współoddziaływania na podopiecznych.

Przyjęto, że kierownicy zespołów kuratorskiej służby sądowej oraz komendanci jednostek organizacyjnych Policji, na bieżąco będą wymieniać informacje na temat podziałów terytorialnych pracy funkcjonariuszy publicznych (kuratorów sądowych i dzielnicowych).

Doprecyzowano także, że każdy dzielnicowy powinien uzyskać informacje dotyczące danych kuratorów sądowych wykonujących działania na terenie, w którym pełni służbę, a każdy kurator sądowy informacje jaki dzielnicowy pełni służbę na terenie wykonywania przez niego czynności służbowych. Kurator sądowy, gromadząc dane do sporządzenia sprawozdania z objęcia dozoru lub nadzoru wobec nieletniego – sprawcy czynu karalnego, jeśli zachodzi taka potrzeba będzie nawiązywać kontakt z dzielnicowym w celu wymiany informacji o podopiecznym.

Sama forma kontaktu pozostała niedookreślona, a zatem dowolna, każdorazowo uzasadniona potrzebami konkretnego przypadku. Założono jednak, że wskazane jest, aby pierwsze spotkanie kuratora z dzielnicowym w konkretnej sprawie odbyło się osobiście, chyba że kontakty danego kuratora z dzielnicowym są cykliczne. Kurator powinien udzielić dzielnicowemu informacji dotyczących treści orzeczenia w celu omówienia ewentualnych wspólnych oddziaływań.

W przypadku, gdy dzielnicowy w związku z wykonywaniem czynności służbowych wszedłby w posiadanie informacji o dokonanej wobec podopiecznego interwencji, zatrzymaniu, prowadzonym postępowaniu przygotowawczym lub w sprawach o wykroczeniu, poszukiwaniu, tymczasowym aresztowaniu, a także innych istotnych okolicznościach, powiadamia kuratora sądowego w najszybszy możliwy sposób.

Dzielnicowy zaś powinien poinformować kuratora o wszelkich sygnałach świadczących o możliwym naruszeniu obowiązków probacyjnych związanych z:

- powstrzymaniem się od nadużywania alkoholu,
- powstrzymaniem się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach,
- zakazem zbliżania się do określonych miejsc lub osób,
- zakazem kontaktowania się z określonymi osobami.

Porozumienie dość szczegółowo dookreślało zadania leżące po obu stronach, co niewątpliwie miało ułatwić bieżące kontakty między przedstawicielami obu instytucji. Praktyka to potwierdziła.

Niewątpliwie dobrym rozwiązaniem była m.in. dowolna forma kontaktu między podmiotami, jak też wzajemna wymiana informacji na temat podziałów terytorialnych kuratorów sądowych i dzielnicowych. Dzięki temu obie strony posiadały wiedzę na temat zdarzeń z udziałem podejrzanego.

W trakcie realizacji zapisów zawartych w porozumieniu nie identyfikowano jednak problemów i wątpliwości związanych z szybką wymianą informacji, które stały się tematem kolejnych porozumień. Wspomniany dokument wszedł w życie z dniem 1 stycznia 2011 r. i obowiązywał do dnia 31 grudnia 2012 roku.

Rok 2012 – działania Policji – usprawnienie przepływu informacji

Z uwagi na pozytywną ocenę powyższego porozumienia, Komenda Główna Policji podjęła działania związane z utrzymaniem tej współpracy w celu wypracowania różnorodnych form współoddziaływania i współdziałania w tym zakresie, jak i najbardziej efektywnej wymiany informacji. Efektem tego było spotkanie 8 listopada 2012 r. w Warszawie, w trakcie którego podpisany został aneks do wcześniejszego porozumienia zawartego 29 listopada 2010 r. między Ministrem Sprawiedliwości a Komendantem Głównym Policji oraz Dyrektorem Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, a który dotyczył utworzenia i funkcjonowania telefonu interwencyjno-informacyjnego dla osób pokrzywdzonych przemocą w rodzinie stosowaną przez osoby uprzednio skazane za przestępstwa popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec członka rodziny działającego w ramach Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”.

Aneks wszedł w życie 1 stycznia 2013 r. i przedłużył okres obowiązywania Porozumienia do 31 grudnia 2017 roku.

Zadaniem Pogotowia „Niebieska Linia” jest przyjęcie zgłoszenia od świadka przemocy w rodzinie lub osoby pokrzywdzonej i przekazanie do Policji informacji o tym, że osoba, która była już skazana za przemoc w rodzinie ponownie krzywdzi swoich najbliższych.

Policja zobowiązana jest do podjęcia czynności sprawdzających i dalszych działań wynikających z Ustawy o Policji, Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, Porozumienia oraz „Procedury współpracy Kuratorskiej Służby Sądowej i funkcjonariuszy Policji [...]”, a następnie przekazania informacji kuratorowi.

Przyjęto, że kurator na podstawie danych z Policji będzie mógł wystąpić do sądu z wnioskiem o odwieszenie wyroku z powodu złamania warunków zawieszenia kary lub zwolnienia z jej odbywania, albo z powodu niedotrzymania warunków probacyjnych.

Pogotowie „Niebieska Linia” będzie monitorowało dalszy przebieg danej interwencji i zbierało informacje od Policji, Kuratorów i Sądu, jaki był efekt podjętych działań. Z upływem czasu i z powodu zmieniającej się rzeczywistości pojawiała się konieczność doprecyzowywania kolejnych obszarów.

Rok 2013 – działania Policji – usprawnienie przepływu informacji

Dnia 4 stycznia 2013 r. Komendant Główny Policji wystosował pismo do Ministra Sprawiedliwości, w którym zwrócił uwagę, iż obecnie obowiązujące regulacje prawne w zakresie możliwości gromadzenia i przetwarzania danych osobowych przez Policję uniemożliwiają wprowadzenie systemowych rozwiązań, które będą zadawałające w odniesieniu do współpracy Policji z kuratorami sądowymi. W piśmie zwrócono uwagę, że „na podstawie procedury współpracy służby kuratorskiej oraz funkcjonariuszy Policji w stosunku do osób, wobec których wykonywane jest orzeczenie sądu w związku z popełnieniem czynów karalnych polegających na stosowaniu przemocy lub groźby bezprawnej, informacje takie przekazywane są przez kuratorów sądowych właściwym miejscowo komendantom powiatowym (miejskim/rejonowym) Policji w formie papierowej. Zgodnie z obowiązującymi regulacjami prawnymi dokumenty gromadzone są w postaci zbiorów manualnych wyłącznie w danej jednostce organizacyjnej Policji, co w znacznym stopniu utrudnia, a często wręcz uniemożliwia dostęp do nich policjantom na terenie całego kraju. Biorąc pod uwagę, że celem zakazów określonych w art. 72 § 1 k.k. jest przede wszystkim ochrona pokrzywdzonych i innych chronionych zakazem osób poprzez odizolowanie ich od skazanego i zapewnienie im poczucia bezpieczeństwa i wolności od lęku, dostęp przez Policję do pełnych danych w tym zakresie wydaje się konieczny. Taki dostęp możliwy jest poprzez realizację jednego z dwóch działań:

- 1) zmiany przepisu art. 20 ust. 2a ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji i rozszerzenie go o umożliwienie pobierania, uzyskiwania, gromadzenia, przetwarzania i wykorzystywania w celu realizacji zadań ustawowych informacji, w tym danych osobowych, również o osobach skazanych za popełnienie przestępstw ściganych z oskarżenia publicznego, także bez ich wiedzy i zgody; lub
- 2) umożliwienie Policji dostępu on-line w omawianym zakresie do Krajowego Rejestru Karnego”.

Policja wskazywała na słuszność drugiego rozwiązania, do realizacji którego należałoby zmierzać, umożliwiając Policji dostęp on-line. Rozwiązanie to motywowane było danymi, z których jasno wynikało, że „Polska jest jednym z czołowych krajów europejskich stosujących warunkowe zawieszenie wykonania kary. Wśród przestępstw z art. 207 § 1 k.k. w 2011 r. aż w 81,5% spraw orzeczono pozbawienie wolności z warunkowym zawieszeniem. Liczba skazanych objętych nadzorem służb probacyjnych na 100 tys. mieszkańców (dane na koniec 2009 r.)

w Polsce wynosiła 1056 i była 7-krotnie wyższa niż np. w krajach skandynawskich, w Szwecji czy Danii.

Równie ważnym czynnikiem przemawiającym za tego rodzaju rozwiązaniem było podpisanie 18 grudnia 2012 r. przez Polskę Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej sporządzonej w Stambule 11 maja 2011 roku, zgodnie z którym według zapisu art. 53 ust. 3 Konwencji „Strony przyjmą regulacje prawne lub inne rozwiązania niezbędne, by naruszenie zakazu zbliżania się lub nakazu ochrony wydanego zgodnie z ustępem 1 podlegało skutecznym, proporcjonalnym i odstrasżającym sankcjom karnym lub innym sankcjom prawnym”.

Ostatnim z podnoszonych czynników w piśmie przemawiającym za dostępem Policji do KRK w trybie on-line było rozważenie potrzeby nowelizacji ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (Dz.U. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.) w zakresie nałożenia na Policję obowiązku informowania z własnej inicjatywy kuratora zawodowego o okolicznościach, o których mowa w § 5 ust. 4 podpisanego przez Policję Porozumienia. Uregulowanie takiego działania w akcie prawnym wpłynęło by na uregulowanie pojawiających się wątpliwości prawnych w zakresie poprawności działania Policji przy przekazywaniu tego typu informacji kuratorom sądowym.

Stanowisko Ministerstwa Sprawiedliwości – usprawnienie przepływu informacji

Zaproponowane przez Komendanta Głównego Policji zmiany obowiązujących w tym czasie przepisów spotkały się z aprobatą ówczesnego Ministra Sprawiedliwości, co znalazło wyraz w pisemnej odpowiedzi z 21 lutego 2013 roku.

Ministerstwo Sprawiedliwości zapewniło, że doloży wszelkich starań, by podczas prac nad nowelizacją ustawy o Krajowym Rejestrze Karnym, uwzględniając jednocześnie potrzebę ochrony ofiar czynów zabronionych, wypracować rozwiązania umożliwiające Policji dostęp do gromadzonych w KRK danych.

Nie wskazano jednak konkretnych rozwiązań jeśli chodzi o sposób udostępniania tych danych. Pod roz wagę poddano natomiast możliwość zapewnienia Policji bezpośredniego dostępu do bazy Rejestru, tłumacząc to brakiem regulacji w obecnym stanie prawnym, które „stanowiłyby podstawę do uzyskiwania przez Policję informacji z Rejestru w związku z czynnościami prowadzonymi na miejscu zdarzenia, w celu weryfikacji danych osobowych jego uczestników oraz umożliwiły dostęp on-line do bazy Rejestru”.

Policja została natomiast zapewniona, że ministerstwo doloży wszelkich starań, aby wypracować rozwiązania, które zapewnią funkcjonariuszom Policji dostęp do danych zgromadzonych w rejestrze dla potrzeb ochrony ofiar przestępstw w rodzinie. Ponadto w przygotowanym przez siebie stanowisku przychyliło się do „propozy-

cji Pana Komendanta dotyczącej zmiany ustawy z dn. 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (Dz.U. nr 98, poz. 1071 z późn. zm.) w zakresie nałożenia na Policję obowiązku informowania Kuratora Zawodowego o okolicznościach mogących świadczyć o naruszaniu przez dozorowanego obowiązków probacyjnych. Zapewniono, że „stosowne zmiany w tej materii będą przedmiotem analizy na etapie opracowywania przygotowanej w Ministerstwie Sprawiedliwości nowelizacji tej ustawy”.

Przypomniano także o istniejącym stanie prawnym, zgodnie z którym „przepisy pozwalają na nałożenie przez Policję obowiązku informowania kuratora zawodowego o okolicznościach mogących świadczyć o naruszaniu przez dozorowanego obowiązków probacyjnych. Zgodnie bowiem z art. 9 pkt 5 ustawy o kuratorach sądowych, wykonując swoje obowiązki służbowe kurator zawodowy ma prawo do żądania od Policji oraz innych organów oraz instytucji państwowych, organów samorządu terytorialnego, stowarzyszeń i organizacji społecznych w zakresie ich działania, a także od osób fizycznych, pomocy w wykonywaniu czynności służbowych. Stwierdzono, że wystarczające jest zatem, aby kurator realizując przewidziany w pkt. 8 procedur współpracy, obowiązek przesłania komendantowi właściwej jednostki Policji informacji o powierzeniu do wykonania sprawy dozorowej, zawarł w piśmie żądanie przekazywania informacji, o których mowa w pkt. 12 tych procedur. Nie ulega wątpliwości, że w takiej sytuacji przekazywanie informacji o wszelkich istotnych incydentach z udziałem osób dozorowanych (zatrzymaniach, interwencjach, poszukiwaniach etc.) będzie się odbywało na podstawie i w granicach prawa”.

Zaproponowane przez Komendę Główną Policji rozwiązania systemowe i zmiany przepisów pomimo zapewnień Ministerstwa Sprawiedliwości nie weszły w życie. Policja nadal nie posiada dostępu on-line do Krajowego Rejestru Karnego.

Współpraca kuratorów z Policją

– nowelizacja ustawy Kodeks postępowania cywilnego

Odebranie dziecka rodzinie i umieszczenie go w obcym środowisku to dla niego sytuacja traumatyczna. Od wszystkich podmiotów uprawnionych do odebrania dziecka rodzinie wymagana jest wyjątkowa rozważa i kierowanie się wyłącznie dobrem dziecka. Jest to niewątpliwie istotny obszar, w ramach którego niezbędna jest współpraca kuratorów i Policji.

Artykuł 50 Konstytucji RP zapewnia nienaruszalność mieszkania. Oznacza to, że przeszukanie mieszkania, pomieszczenia, a także pojazdu może nastąpić jedynie w przypadkach wskazanych w ustawie i w sposób w niej określony.

Współpraca kuratorów z Policją – obecna sytuacja prawna

Dnia 27 sierpnia 2018 r. wszedł w życie nowy przepis – art. 598^{11a} ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego. Nowy przepis

uprawnili Policję do dokonania przeszukania pomieszczeń i innych miejsc w celu ustalenia miejsca pobytu osób podlegających przymusowemu odebraniu wyłącznie na podstawie postanowienia sądu wydanego na wniosek kuratora sądowego. Warunkiem wydania przez sąd postanowienia jest istnienie uzasadnionych podstaw do przypuszczenia, że osoba podlegająca przymusowemu odebraniu znajduje się w danym pomieszczeniu lub innym miejscu.

W uzasadnieniu do projektu ustawy wskazano: Wnioski płynące z analizy stosowania przepisów o przymusowym odbieraniu osoby i monitoringu tej kategorii spraw oraz wykładnia obowiązujących przepisów dotyczących uprawnień Policji dowodzą, że wprowadzenie zawartych w niniejszym projekcie zmian jest konieczne w celu udzielenia Policji legitymacji do dokonywania przeszukań pomieszczeń w celu ujawnienia osoby podlegającej odebraniu. Zmiany te przyczynią się do skuteczniejszego wykonywania orzeczeń w najtrudniejszych przypadkach. Dnia 14 sierpnia 2018 r. Komenda Główna Policji wystosowała pismo do przewodniczącego Krajowej Rady Kuratorów, w którym pozytywnie oceniła dotychczasową współpracę służby kuratorskiej oraz funkcjonariuszy Policji w stosunku do osób, wobec których wykonywane jest orzeczenie sądu w związku z popełnieniem czynów karalnych polegających na stosowaniu przemocy lub groźby karalnej. Komenda Główna Policji wyszła również z inicjatywą kontynuowania współpracy oraz wyraziła aprobatę odnowienia dotychczas obowiązującego Porozumienia.

Niewątpliwie współdziałanie kuratorów i przedstawicieli Policji jest bardzo ważne i konieczne dla właściwej realizacji zadań spoczywających na obu stronach. Obustronne działania są odpowiedzią na zmieniającą się rzeczywistość i konieczność dostosowywania procedur, zatem będą one cały czas ewoluować i obejmować pojawiające się nowe płaszczyzny aktywności zawodowej. Konieczne niewątpliwie, poza dostosowywaniem wspomnianych procedur, jest edukowanie środowiska kuratorów jak i policjantów w tym zakresie. Współpraca międzyinstytucjonalna z jednej strony ukierunkowana jest na zwiększenie skuteczności pracy kuratorskiej, z drugiej zaś, jest odpowiedzią między innymi na pojawiające się zagrożenia, których podmiotem jest sam kurator lub jego podopieczny.

Abstract: Cooperation of the probation service with the Police – provisions of the law, challenges and restrictions

The article discusses the cooperation between the probation service and the Police, as one of the institutions whose scope of activity is included in the tasks of both institutions. The proper implementation of the tasks assigned to probation officers requires the support from other institutions. The tasks carried out by probation officers with the participation of the Police include, i.a. compulsory removal of a person subject to parental authority or under the care of a probation officer, compulsory bringing to the medical facility of a person evading their duties or providing support when the safety of the probation officer carrying out the tasks entrusted to them is threatened. The quality of this cooperation, the effective flow

of information and the consolidation of activities determines measurable effects with regard to the probation officer's charges. This text refers to general legal provisions defining the scope of Police activity in this area, as well as the analyzed detailed agreements developed in the course of cooperation.

Key words: probation officer, Police, Act on probation officers, Act on the Police, probation officer's safety, parental authority, safety

Bibliografia

- [1] Konstytucja RP
- [2] Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji
- [3] Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U.2018.0.1360)
- [4] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych
- [5] Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
- [6] Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
- [7] Rozporządzenie z dnia 13 czerwca 2016 r. Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobu i trybu wykonywania czynności przez kuratorów sądowych w sprawach karnych wykonawczych
- [8] Procedury współpracy służby kuratorskiej oraz funkcjonariuszy Policji w stosunku do osób, wobec których wykonywane jest orzeczenie sądu w związku z popełnieniem czynów karalnych polegających na stosowaniu przemocy lub groźby bezprawnej podpisane przez Ministra sprawiedliwości i Komendanta Głównego Policji oraz przedstawicielami Rady Kuratorów z dnia 29 listopada 2010 r.
- [9] Pismo Komendanta Głównego Policji do Ministra Sprawiedliwości z dnia 4 stycznia 2013 r. odnoszące się do spotkania z dnia 8 listopada 2012 r. podczas którego podpisano Aneks do Porozumienia zawartego, w dniu 29 listopada 2010 r. pomiędzy Ministrem Sprawiedliwości, Komendantem Głównym Policji oraz Dyrektorem Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dotyczącym utworzenia i funkcjonowania telefonu interwencyjno-informacyjnego dla osób pokrzywdzonych przemocą w rodzinie stosowaną przez osoby uprzednio skazane za przestępstwa popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec członka rodziny, działającego w ramach Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” 8 listopada 2012 r.
- [10] Pismo Ministra Sprawiedliwości do Komendanta Głównego Policji Warszawa z dnia 21 lutego 2013 r., dotyczące usprawnienia działań Policji w zakresie pełniejszej ochrony praw osób pokrzywdzonych przemocą w ramach funkcjonowania Procedur współpracy służby kuratorskiej oraz funkcjonariuszy Policji w stosunku do osób, wobec których wykonywane jest orzeczenia sądu w związku z popełnieniem czynów karalnych polegających na stosowaniu przemocy lub groźby bezprawnej